herpy

ŻABY

Marbled Reed Frog

Hyperolius marmoratus

Niewielka, łatwo przystosowująca się żaba sawannowa z południowej i wschodniej Afryki, której ubarwienie i wzór zmieniają się wyraźnie w zależności od regionu oraz między dniem a nocą. *Hyperolius marmoratus* prowadzi nocny tryb życia, w dzień śpi na liściach, żywi się drobnymi owadami i rozmnaża się w wodzie z nadejściem pory deszczowej.

Rodzina: Hyperoliidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**3-4 cm** długość od pyska do kloaki
Długość życia	**4-5 lat**
Aktywność	**W nocy**
Tryb życia	**Nadrzewny**
Środowisko	**Sawanna i mokradła**
Toksyny skórne	**Brak znanych**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 30 × 40 cm** D × S × W dla 4 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**22-27 °C**
Miejsce wygrzewania	**28-30 °C**
Temperatura w nocy	**16-20 °C**
Wilgotność	**60-80%**
Woda	**Miska z wodą** głębokość 3-5 cm
UVB	**Opcjonalne** Strefa Fergusona 1
Pokarm	**Owady i małe bezkręgowce (skoczogonki, muszki owocowe)**
Utrzymanie	**W grupach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Rozwój	**Kijanki w wodzie**
Miejsce składania jaj	**W wodzie**
Liczba jaj w zniesieniu	**150-650**
Czas do wyklucia	**5 dni**
Okres larwalny	**64-100 dni** od wyklucia do metamorfozy
Pokarm larw	**Glony i rośliny i gotowa karma**
Opieka nad potomstwem	**Brak**

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Hyperolius marmoratus to niewielka żaba nadrzewna z rodziny Hyperoliidae. Dorosłe osobniki osiągają do około 4 cm, a samce i samice są niemal tej samej wielkości. Gatunek jest jednym z najlepszych przykładów zmienności w obrębie jednego gatunku: ubarwienie i wzory występują w postaci pasów, plam, marmurkowania i drobnego nakrapiania, a każda populacja ma własny rysunek. Niektóre osobniki są jasnobrązowe z ciemnymi plamami, inne mają czarno-białe pasy z żółtym pasem biegnącym środkiem grzbietu, a jeszcze inne mają rudobrązowe plamy na jasnym tle. Populacje były dawniej opisywane jako podgatunki i jako odrębne gatunki, co odzwierciedla długa lista synonimów. Wzór jest więc najważniejszą cechą rozpoznawczą, a zwierząt z różnych regionów nie należy mieszać, jeśli mają się rozmnażać.

Gatunek został opisany w 1842 roku przez Wilhelma von Rappa. Palce mają duże przylgi, dzięki którym żaba łatwo wspina się po źdźbłach i trzcinach. Źrenica jest pozioma, co odróżnia rodzaj *Hyperolius* od jego madagaskarskich krewnych o źrenicy pionowej.

W dzień barwy są często blade i stonowane, natomiast szata nocna jest intensywna i rzucająca się w oczy. U dorosłych ostateczny wzór wykształca się, gdy żaba osiąga dojrzałość płciową. W porze suchej, zwłaszcza przy silnym upale, żaba może stać się biała, ponieważ drobne kryształki w skórze odbijają światło słoneczne i chronią zwierzę przed przegrzaniem. Skóra traci wyjątkowo mało wody.

U gatunku nie stwierdzono toksycznej wydzieliny skórnej, ale płazów nie należy niepotrzebnie brać do rąk, a po kontakcie ze zwierzętami lub terrarium trzeba umyć ręce. Samce nawołują głośno i słychać je z dużej odległości, więc gatunek nie nadaje się do sypialni. W niewoli może żyć co najmniej 4-5 lat.

Występowanie i środowisko

Hyperolius marmoratus ma duży zasięg występowania w południowej i wschodniej Afryce. Występuje w południowej Kenii, Tanzanii, Malawi, Mozambiku, Zambii, Zimbabwe, Angoli, Botswanie, Republice Południowej Afryki, Eswatini i Lesotho. Jest pospolity na całym tym obszarze, a w ostatnich latach zaczął rozprzestrzeniać się na obszar zimowych opadów w Prowincji Przylądkowej Zachodniej w RPA.

Gatunek żyje także w osadach ludzkich i ich pobliżu; obserwowano go na pastwiskach, w wiejskich ogrodach i na terenach miejskich. Nie jest zagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Kenia, Tanzania, Malawi, Mozambik, Zambia, Zimbabwe, Angola, Botswana, Republika Południowej Afryki, Eswatini i Lesotho.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje sawanny, zarośla, widne lasy i murawy nad ciekami, stawami, bagnami i jeziorami, a także niziny z okresowymi zbiornikami wodnymi w porze deszczowej. Jest jedną z niewielu żab, które dobrze radzą sobie w sąsiedztwie człowieka. W dzień siedzi nieruchomo na trzcinach, źdźbłach i liściach blisko wody, często w pełnym słońcu, a nocą staje się aktywny i samce zaczynają nawoływać.

Pora deszczowa, od pierwszych wiosennych deszczy do późnego lata, jest okresem rozrodu. W porze suchej żaba przestaje jeść, obniża przemianę materii do mniej więcej połowy i przez cały dzień siedzi nieruchomo na jednym liściu w pozycji ograniczającej utratę wody. Konkretne wartości temperatury i wilgotności w siedlisku nie zostały udokumentowane.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

Hodowla

TERRARIUM

Cztery dorosłe osobniki potrzebują terrarium o wymiarach co najmniej 60 × 30 × 40 cm (długość × szerokość × wysokość). Żaby są szybkie i wykorzystują całe terrarium, więc grupa pięciu do dziesięciu zwierząt potrzebuje większego zbiornika, np. 80 × 40 × 50 cm. Terrarium otwierane od frontu jest lepsze niż otwierane od góry, ponieważ żaby łatwo skaczą lub wbiegają w górę, gdy otwiera się pokrywę. Pokrywa musi szczelnie przylegać i mieć drobną siatkę, aby zapewnić wymianę powietrza i uniemożliwić ucieczkę.

Przedstawiciele rodzaju śpią w dzień na roślinności, dlatego obsadzenie roślinami jest ważne. Odpowiednie rośliny to sansewieria, małe paprocie z rodzaju Asplenium, filodendrony o dużych liściach i epipremnum złociste. Rośliny trzeba dokładnie opłukać i potrzymać przez kilka tygodni poza terrarium, aby pozbyć się resztek nawozów, nabłyszczaczy do liści i środków ochrony roślin. Sprawdzają się także rośliny sztuczne. Dodaj gałęzie z korzeni, bambus i korę korkową jako miejsca do siedzenia oraz cienkie źdźbła lub patyczki bambusowe imitujące trzcinę.

Podłoże nie ma dużego znaczenia, ponieważ żaby rzadko schodzą na ziemię, ale musi być łatwe do utrzymania w czystości. Warstwa żwiru pod siatką i warstwa wilgotnego torfowca na wierzchu chronią mech przed nasiąknięciem wodą, a mech wystarczy wymieniać co kilka miesięcy, dopóki terrarium pachnie świeżo. Sprawdza się też włókno kokosowe, a wilgotny ręcznik papierowy to proste rozwiązanie do pojemnika kwarantannowego, ale trzeba go wymieniać kilka razy w tygodniu. Nowo zakupioną grupę trzyma się przez mniej więcej miesiąc w prosto urządzonym terrarium, aby łatwo było obserwować zwierzęta.

TEMPERATURA

W dzień temperatura w terrarium powinna wynosić 22-27 °C, a nocą może spadać do 16-20 °C. Odpowiada to klimatowi sawanny z ciepłymi dniami i chłodniejszymi nocami. Mała lampa grzewcza nad gałęzią na jednym końcu zapewnia ciepłe miejsce do wygrzewania o temperaturze 28-30 °C, gdzie żaby często śpią i pokazują najintensywniejsze barwy. Reszta terrarium powinna być chłodniejsza, aby zwierzęta mogły wybierać. Na noc wyłącz całe oświetlenie.

Gatunek dobrze znosi ciepło, ponieważ jego skóra traci bardzo mało wody, ale zawsze musi mieć możliwość oddalenia się od miejsca wygrzewania. Mierz temperaturę w kilku miejscach termometrem cyfrowym i trzymaj terrarium z dala od okien wychodzących na południe. Oznakami zbyt niskiej temperatury są brak apetytu i zwierzęta siedzące skulone.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

WILGOTNOŚĆ I ZRASZANIE

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-80 %. Gatunek wyjątkowo dobrze znosi okresy suszy, ale w terrarium wilgotność utrzymuje się na stałym poziomie. Zraszaj terrarium letnią, czystą wodą co wieczór, gdy żaby się budzą, a najlepiej lekko także w ciągu dnia. Żaby piją i pobierają wodę z liści i ścian, więc wilgotne liście są ważne. Zapewnij ruch powietrza dzięki otworom z siatką, aby w terrarium nie było zastoju i pleśni.

W naturze wilgotność zmienia się między porą deszczową a suchą, a w terrarium można to naśladować, utrzymując przez pewien czas nieco suchsze warunki, a następnie intensywnie zraszając kilka razy dziennie. Działa to jak sygnał pory deszczowej i pobudza gotowość do rozrodu. Niewielki spadek wilgotności w ciągu dnia jest normalny, ale zwierzęta nie mogą się przesuszać.

WODA I JAKOŚĆ WODY

Postaw w terrarium szeroką, płytką miskę z wodą o głębokości 3-5 cm i dbaj, by zawsze była pełna. Żaby często siedzą nocą w wodzie i zanurzają się, gdy się przestraszą, ponieważ mają błony pławne i dobrze pływają. Zapewnij im łatwe wyjście z miski po kamieniach, korze lub roślinie. Woda nie może zawierać chloru ani chloraminy. Używaj wody z kranu z dodatkiem uzdatniacza, deszczówki lub wody z odwróconej osmozy z dodatkiem soli mineralnych do akwarium. Wymieniaj wodę codziennie, a martwe owady karmowe i odchody usuwaj od razu.

Płazy pobierają wodę i rozpuszczone w niej substancje przez skórę, dlatego środki czystości, mydło, krem i płyn do dezynfekcji rąk nie mogą mieć kontaktu z miską ani z terrarium. Miskę płucz czystą wodą i nie używaj mydła.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

OŚWIETLENIE I UVB

W naturze gatunek siedzi w pełnym słońcu i najlepiej czuje się w mocno oświetlonym terrarium. Używaj świetlówek lub LED o temperaturze barwowej 5.000-6.500 K, obejmujących całą długość terrarium, i włączaj je na 12 godzin dziennie za pomocą programatora czasowego. Mocne białe światło sprzyja wybarwieniu i aktywności. Zwykła żarówka daje ciepło, ale nie daje dobrego światła.

Nie ustalono zapotrzebowania gatunku na UVB, więc UVB jest opcjonalne. Żaby często śpią w odsłoniętym miejscu, dlatego świetlówka liniowa lub kompaktowa o niskiej emisji UVB jest jednak rozsądnym uzupełnieniem (strefa Fergusona 1). Umieść ją nad siatką po jednej stronie, aby w pozostałej części terrarium żaby mogły wybrać cień, i zawsze zapewnij rośliny dające schronienie w ciągu dnia.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Żaba jest żwawym małym łowcą, który chwyta większość owadów wielkości swojej głowy lub mniejszych. Podstawą pokarmu są małe świerszcze o długości 6-10 mm i latające muszki owocowe. Urozmaicaj dietę muchami domowymi i małymi ćmami. Muchy domowe można kupić jako larwy, pozwolić im się przepoczwarczyć, a dorosłe owady przechowywać w lodówce do miesiąca. Wsyp schłodzone, odrętwiałe muchy do terrarium, gdzie się ożywią i dadzą żabom coś do polowania.

Karm 2-4 razy w tygodniu taką ilością, aby wszystko zostało zjedzone w ciągu nocy. Jeśli rano zostały owady karmowe, podano za dużo. Jeśli wszystko znika w kilka minut, to za mało. Licz 3-6 małych świerszczy na żabę na jedno karmienie. Młode żaby karmi się codziennie muszkami owocowymi i bardzo małymi świerszczami.

Obsypuj pokarm preparatem bez fosforu z wapniem i witaminą D3 i stosuj suplement z witaminą A w postaci retinolu, a nie beta-karotenu, którego płazy nie zawsze potrafią wykorzystać. Obsypuj co drugie karmienie, a u młodych częściej. Suplementy wyrzucaj po trzech do sześciu miesięcy od otwarcia.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Hyperolius marmoratus prowadzi nocny tryb życia. W dzień zwierzęta siedzą nieruchomo na liściach, źdźbłach i szybach, a nocą polują, pływają w misce z wodą i nawołują. Głos samca to krótki, wysoki gwizd, a worek rezonansowy jest duży, więc głos niesie się daleko. Samce bronią swojego miejsca kopniakami wymierzonymi w rywali i zachowują między sobą odstęp około pół metra. Dlatego terrarium nie powinno stać w sypialni.

Żaby trzyma się w grupie co najmniej czterech osobników. Przy zaledwie parze widać tylko część zachowań, a zwierzęta rzadziej się rozmnażają. Uważaj, aby terrarium nie było przepełnione, tak by samce mogły zachować odstęp.

Żab najlepiej nie brać do rąk. Są małe i delikatne, a ich skóra wchłania substancje z dłoni. Jeśli jest to konieczne, ręce muszą być mokre i czyste, bez mydła i kremu. Podczas sprzątania przenoś zwierzęta w małym plastikowym pojemniku i otwieraj terrarium powoli, bo żaby łatwo skaczą w stronę otworu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samce rozpoznaje się po nawoływaniu i po worku rezonansowym, który często jest zabarwiony po nocy nawoływania. Gdy samica jest gotowa do złożenia jaj, okrągłe jaja prześwitują przez skórę brzucha. Wiek i wielkość w momencie osiągnięcia dojrzałości płciowej nie zostały dla gatunku udokumentowane. Dorosła szata barwna wykształca się wraz z dojrzałością płciową. Do rozrodu grupa powinna liczyć co najmniej trzy do czterech samic i tyle samo samców lub więcej, a zwierzęta muszą pochodzić z tego samego regionu, aby zachować czystość wzoru.

GODY I KOPULACJA

Gatunek rozmnaża się w porze deszczowej, od pierwszych wiosennych deszczy do późnego lata. Naśladuj to, karmiąc obficie, najlepiej codziennie i urozmaiconym pokarmem, aż samice będą wyraźnie wypełnione jajami, oraz zraszając co najmniej raz w dzień i raz w nocy. Samce głośno nawołują nocą, a często także w dzień po zraszaniu. Nieco słabsza wentylacja może podnieść wilgotność do 80-100 %, co może pobudzić gotowość do rozrodu.

Samice najchętniej wybierają samca, który nawołuje sam, głośno i często. Samica podchodzi do samca, który chwyta ją od tyłu w uścisku godowym (ampleksus). Trwa on kilka godzin, więc samiec kopuluje tylko z jedną samicą na noc.

JAJA I KIJANKI

Jaja są składane w wodzie w skupiskach liczących około 20 jaj, przyczepionych do roślin wodnych. Zniesienie liczy 150-650 jaj, średnio 300-400. Każde jajo ma około 1,5 mm i znajduje się w galaretowatej otoczce. Są bladożółte z ciemnobrązowym biegunem, u niektórych niebieskozielone. W niewoli samice mogą składać nowe jaja co dwa do trzech tygodni przez 14 miesięcy lub dłużej. Nie ma opieki nad potomstwem: rodzice nie zajmują się jajami ani kijankami.

Płytka miska z wodą rzadko wystarcza. Lepiej sprawdza się większa część wodna z roślinami wodnymi. Przenieś grupę do terrarium z 5-12 cm wody na dnie albo zalej istniejące terrarium po usunięciu warstw podłoża, które gniją. Pozostaw korzenie i korę korkową tak, by pływały lub wystawały z wody, a powierzchnię wody pokryj roślinami wodnymi, takimi jak wywłócznik, rogatek i mech jawajski. Można też wykorzystać długie pędy epipremnum zwisające nad wodą.

Jakość wody ma kluczowe znaczenie. Usuwaj martwe owady karmowe i odchody i co tydzień wymieniaj co najmniej połowę wody, co również może pobudzić składanie jaj. Jeśli po kilku tygodniach nic się nie dzieje, żaby przenosi się z powrotem do zwykłego urządzenia, a po miesiącu można ponowić próbę.

Kijanki są brązowe, z nakrapianymi płetwami i spiczastym ogonem o czarnym końcu. Osiągają do około 4 cm długości wraz z ogonem i przebywają przy dnie w płytkiej, zarośniętej wodzie. Jako pokarm wystarczą płatki lub granulki dla ryb akwariowych, a glony są dobrym uzupełnieniem.

Czytaj więcej: Odchów kijanek

METAMORFOZA

Kijanki wykluwają się po około 5 dniach. Rosną, a małe żabki są w pełni rozwinięte po 64-100 dniach (dane dotyczą niewoli). Utrzymuj wodę w czystości i w temperaturze 21-24 °C, najlepiej z grzałką akwariową, i unikaj przekarmiania.

Gdy pojawią się przednie kończyny, małe żabki wspinają się na ścianę akwarium. Wtedy można je zebrać i przenieść do małego, wentylowanego plastikowego pojemnika z najwyżej 1 cm wody i kilkoma liśćmi do odpoczynku. Ogon zanika w ciągu kilku dni i dopiero wtedy trzeba je karmić. Zadbaj o to, by mogły wyjść z wody i by świeżo przeobrażone żabki się nie utopiły.

ODCHÓW MŁODYCH

Świeżo przeobrażone żabki są bardzo małe i potrzebują maleńkich żywych owadów karmowych. Podstawę stanowią muszki owocowe i małe, około tygodniowe świerszcze, które przy każdym karmieniu trzeba obsypywać suplementem. Karm je codziennie i obserwuj najmniejsze osobniki, które mogą przegrywać konkurencję o pokarm. Rozsadź je do osobnych pojemników, aż podrosną.

Młode trzymaj w wentylowanych plastikowych pojemnikach z wilgotnym podłożem, liśćmi roślin i lekkim zraszaniem. Dorosły wzór pojawia się dopiero wtedy, gdy zwierzęta osiągają dojrzałość płciową, więc młode wyglądają inaczej niż rodzice. Przenieś je do większego terrarium, gdy będą wystarczająco duże, by zjadać większe ofiary, i trzymaj je razem z żabami tej samej wielkości.

Zdrowie i częste błędy

Hyperolius marmoratus jest odporny, gdy już się zaaklimatyzuje, ale osobniki odłowione z natury mają często za sobą ciężkie przejścia. Typowe problemy to:

- Chude lub wygłodzone zwierzęta po transporcie. Wybieraj osobniki o pełnym, lekko wypukłym ciele i karm regularnie przez pierwsze tygodnie.
- Niedobór wapnia i witamin, objawiający się osłabieniem, wygiętymi kończynami i drżeniem. Stosuj suplement bez fosforu z wapniem, D3 i witaminą A w postaci retinolu.
- Zła jakość wody, która może powodować problemy skórne i grzybicze. Wymieniaj wodę codziennie, usuwaj martwe owady karmowe i unikaj chloru, mydła oraz innych chemikaliów.
- Zbyt niska wilgotność lub zbyt wysoka temperatura, które wysuszają skórę. Utrzymuj wilgotność na poziomie 60-80 % i zadbaj, by zwierzęta mogły oddalić się od miejsca wygrzewania.
- Stres i spłoszone zwierzęta, które ranią się, miotając się po terrarium. Używaj terrarium otwieranego od frontu i otwieraj je spokojnie.

Zdrowe zwierzę jest szybkie, ucieka, gdy się je niepokoi, i ma gładką skórę bez otarć. Zgłoś się do weterynarza znającego się na płazach, jeśli żaba chudnie, nie je, ma rany, obrzęki lub zaczerwienioną skórę albo siedzi wiotka i ospała.

Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.